

FARMAKOGENOMIKA BUGUNGI KUMDA RIVOJLANGAN SOHA SIFATIDA .

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi

SAYFULLAYEVA HAYOTXON SAYFULLA QIZI
MUSINJONOVA GANJINA SAN'ATJONOVNA
KOSIMOVA SHOXSANAM ABDURAXMONOVNA

Annotatsiya : Farmakogenomika - bu insonning genetik tarkibi uning tanasining ba'zi dorilarni qanday qayta ishlashiga qanday ta'sir qilishini o'rganadigan tibbiyot sohasi. Bu ma'lum genlardagi o'zgarishlarni qidiradigan genetik testni o'z ichiga oladi. Farmakogenomika tez rivojlanayotgan sohadir.

Abstract: Pharmacogenomics is a field of medicine that studies how a person's genetic makeup affects how their body processes certain drugs. This involves genetic testing that looks for changes in specific genes. Pharmacogenomics is a rapidly growing field.

Аннотация: Фармакогеномика — это область медицины, которая изучает, как генетическая структура человека влияет на то, как его организм обрабатывает определенные препараты. Это включает генетическое тестирование, которое ищет изменения в определенных генах. Фармакогеномика — это быстрорастущая область.

Kirish . Farmakogenomika (shuningdek, farmakogenetika deb ham ataladi) bizning genlarimiz dorilarga qanday ta'sir qilishimizni o'rganadi. "Farmakogenomika" so'zi "farmakologiya" (dorilarning qo'llanilishi va ta'sirini o'rganish) va "genomika" (genlar va ularning funktsiyalarini o'rganish) so'zlaridan kelib chiqqan.

Asosiy qism . Farmakogenomika aniq tibbiyot sohasining bir qismidir. Bu sizning genlaringiz, atrof-muhitingiz va turmush tarzingiz asosida shaxsiylashtirilgan davolanishdir. Farmakogenomika shifokoringizga kamroq yon ta'sirga olib keladigan yoki siz uchun yaxshiroq ishlashi mumkin bo'lgan dori-darmonlarni buyurishga yordam beradi.

Hozirgi vaqtda provayderlar faqat cheklangan miqdordagi sog'liq sharoitlari va dori-darmonlar uchun farmakogenomikadan foydalanadilar. Masalan, OIV, ayrim saraton, depressiya va yurak kasalliklari uchun ba'zi dorilar. Ammo bu tibbiyot sohasi tez o'zgarib, rivojlanmoqda. Tadqiqotchilar farmakogenomika tez orada provayderlarga ko'plab umumiy sharoitlarni boshqarish uchun yaxshiroq dori tanlashda yordam berishiga umid qilishmoqda.

Genlar dorilarning ishlashiga qanday ta'sir qiladi?

Sizning genlaringiz tanangiz hujayralariga ko'rsatmalar beradi. Genlar fermentlar deb nomlanuvchi oqsil molekulalarini yaratishga yordam beradi. Fermentlar son-sanoqsiz funktsiyalarga ega, jumladan, dori vositalarining parchalanishi (metabolizmi). Dori-darmonlarga kutilganidek javob bermaydigan odamlar ferment miqdorini yoki uning qanchalik yaxshi ishlashini o'zgartiradigan genetik farqlarga ega bo'lishi mumkin.

Agar tanangiz dori-darmonlarni juda tez, juda sekin yoki umuman buzsa, uning odatdagi dozasi mo'ljallangandek ishlamaydi. Dori sezilarli nojo'ya ta'sirlarga olib kelishi mumkin yoki u mavjud holatni davolashga deyarli ta'sir qilmaydi.

Farmakogenomik test - bu dori parchalanishiga ta'sir qiluvchi o'ziga xos o'zgarishlar uchun bir gen yoki bir nechta genlarni ko'rib chiqishi mumkin bo'lgan genetik test.

Provayderlar odatda farmakogenomik tekshiruv uchun qon namunasi yoki yonoq (bukkal) tampondan foydalanadilar. Provayder sizning namunangizni laboratoriyaga yuboradi, u erda texnik sizning DNKingizni aniq o'zgarishlar uchun tekshiradi. Qaysi gen yoki genlar tekshirilayotgani provayderingiz qaysi testni buyurganiga, qaysi holat(lar)ni davolashga harakat qilayotganiga va qaysi dori-darmonlarni ko'rib chiqayotganiga bog'liq.

Farmakogenomikaning potentsial afzalliklari qanday?

Tadqiqotchilar va tibbiyot xodimlari farmakogenomikani o'rganish va foydalanishda davom etar ekan, u ko'p foyda keltirishi mumkin, jumladan:

Xavfsizlikni oshirish: Tibbiy xizmat ko'rsatuvchi provayderlar ba'zi odamlarda zararli yon ta'sirga va/yoki dozani oshirib yuborishga olib keladigan dori-darmonlarni buyurishdan qochishlari mumkin.

Samaradorlik va sog'liqni saqlash xarajatlarini oshirish: Biror kishi qaysi dorilarga oldindan javob berishi yoki bermasligi mumkinligini bilish provayderlarga birinchi navbatda eng foydali dori-darmonlarni buyurishga imkon beradi.

Maqsadli dori rivojlanishi: Ba'zi holatlar gendagi o'ziga xos o'zgarishlar (variantlar) tufayli yuzaga keladi. Farmakogenomika tadqiqotchilarga to'g'ridan-to'g'ri gen o'zgarishiga qaratilgan yangi dori-darmonlarni topishga yordam beradi.

Farmakogenomikaning potentsial cheklovlari qanday?

Sizning genetik tarkibingiz ko'plab sharoitlar uchun eng yaxshi davolanishni aniqlashda muhim bo'lsa-da, bu sizning tanangiz dori-darmonlarni qanday qayta ishlashini to'liq tushuntirmaydi. Tibbiyot xodimlari tegishli dori terapiyasini tanlashda hali ham boshqa omillarni hisobga olishlari kerak, masalan:

Boshqa dorilar: Sizning joriy dori-darmonlaringiz boshqa dorilarning parchalanishiga ta'sir qilishi mumkin.

Boshqa sog'liq sharoitlari: Ba'zi sog'liq holatlari tanangizning dori-darmonlarni qayta ishlash usuliga ta'sir qilishi mumkin.

Turmush tarzi: Sizning turmush tarzingiz, jumladan, nima iste'mol qilayotganingiz, qanchalik tez-tez mashq qilishingiz, tamaki va spirtli ichimliklarni iste'mol qilish dori buzilishiga ta'sir qilishi mumkin.

Farmakogenomikani ishlab chiqish va qo'llashdagi boshqa muammolarga quyidagilar kiradi:

- Narxi: Farmakogenomik testlarning narxi pasayib bormoqda, lekin har bir kishi uchun xarajatlar yoki cho'ntak xarajatlari ko'pincha sug'urta qoplamasiga qarab o'zgaradi.

- Kirish: Yashash joyiga yoki sizga g'amxo'rlik qilayotgan provayderlarning turlariga qarab, sizda ba'zi genetik testlardan foydalanish imkoniyati cheklangan bo'lishi mumkin.

Xulosa. Hozirda tibbiyot xodimlari farmakogenomik tekshiruvdan faqat bir nechta holatlar va dori-darmonlar uchun foydalanishlari mumkin. Ammo aniq tibbiyotning bu ajoyib sohasi tez rivojlanmoqda. Farmakogenomikaning sog'lig'ingizga qanday ta'sir qilishi va foydasi haqida provayderingiz bilan gaplashing. Shuningdek, ushbu tibbiyot sohasi uchun klinik sinovlar haqida so'rashingiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. American Society of Clinical Oncology. Understanding Pharmacogenomics. Last approved 1/2020. Accessed 10/4/2023.

2. Centers for Disease Control and Prevention (U.S.).
Pharmacogenomics: What Does It Mean for Your Health? Last reviewed
5/20/2022. Accessed 10/4/2023.

3. National Human Genome Research Institute (U.S.).
Pharmacogenomics FAQ . Last updated 1/13/2020. Accessed 10/4/2023.